

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach**

Kielce, dnia 11 czerwca 2010 r.

**Pan
Waldemar Marek Paluch
Starosta Powiatu Ostrowieckiego**

LKI-410-24-3/2009
P/09/158

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹ zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach przeprowadziła kontrolę w Starostwie Powiatowym w Ostrowcu Świętokrzyskim (Starostwie) w zakresie udzielania koncesji na wydobywanie kopalin pospolitych, ustalania i egzekwowania opłat z tego tytułu oraz nadzoru nad spełnianiem przez koncesjonariuszy warunków tych koncesji w latach 2007 – 2009 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 30 kwietnia 2010 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Staroście niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność Starosty Powiatu Ostrowieckiego w zakresie objętym kontrolą.

Pozytywną ocenę uzasadnia prawidłowe postępowanie Starosty przy wydawaniu koncesji na eksploatację złóż kopalin pospolitych.

Stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości polegały na:

- niepodejmowaniu działań w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki do wydania, na podstawie własnych ustaleń, decyzji (zgodnie z art. 84 ust. 10 ustawy z 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze²) określającej wysokość należnej opłaty eksploatacyjnej, w sytuacji niewywiązania się przez przedsiębiorcę z obowiązku przedłożenia kopii dowodów wniesienia opłaty lub niezłożenia informacji o wielkości wydobycia albo w razie złożenia informacji nasuwającej zastrzeżenia;
- niepodjęciu, w ramach sprawowanego nadzoru i kontroli nad wykonywaniem przez przedsiębiorcę uprawnień z tytułu koncesji, działań mających na celu wyjaśnienie

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

² Dz. U. z 2005 r. Nr 228, poz. 1947 ze zm.

przyczyn nieprowadzenia wydobywania w kopalniach „Nietulisko Duże 1”, Nietulisko Duże 2” i „Nietulisko Duże 3” przez okres od 5 do 7 lat;

- nieutworzeniu stanowiska geologa powiatowego w strukturze organizacyjnej Starostwa;
- ustaleniu zakresu czynności dla inspektora ds. geologii i prawa górniczego oraz spraw związanych z gospodarką leśną i łowiectwem, który nie spełniał wymagań określonych w regulaminie organizacyjnym Starostwa.

1. Analiza dokumentacji dotyczącej 10 koncesji wydanych w latach 2001 – 2008 na wydobywanie kopalin, obowiązujących w latach 2007 – 2009 (I półrocze), wykazała, że w każdym przypadku:

- żądano od wnioskodawców przedłożenia danych, o których mowa w art. 18 ust. 3 Prawo geologiczne i górnicze, określających stan prawny nieruchomości objętych wpływami zamierzonej działalności, a w przypadku nieruchomości o nieuregulowanym stanie prawnym – danych z ewidencji gruntów i budynków oraz dokumentów przewidzianych w art. 20 ust. 2 pkt 1 i 3 ustawy, stanowiących dowody istnienia prawa przysługującego wnioskodawcy do wykorzystania dokumentacji geologicznej w celu ubiegania się o koncesję i dowodów istnienia prawa przysługującego wnioskodawcy do nieruchomości gruntowej, w granicach której ma być wykonywana zamierzona działalność w zakresie wydobywania kopaliny metodą odkrywkową, lub dowodu przyrzeczenia jego ustanowienia;
- decyzje o udzieleniu koncesji uzgadniano z właściwym wójtem albo burmistrzem, zgodnie z art. 16 ust. 5 ww. ustawy;
- w treści badanych koncesji określono rodzaj i sposób prowadzenia działalności objętej koncesją, przestrzeń, w granicach której ma być prowadzona ta działalność, okres ważności koncesji ze wskazaniem terminu rozpoczęcia działalności oraz inne wymagania, przewidziane w art. 22 ww. ustawy;
- wyznaczono w koncesjach granice obszaru i terenu górniczego, które w ramach procesu koncesyjnego uzgodniono z prezesem Wyższego Urzędu Górniczego, określono zasoby złoża kopaliny możliwe do wydobywania oraz minimalny stopień ich wykorzystania, zgodnie z art. 25 ust. 1 i 2 ww. ustawy.

Proces koncesyjny przeprowadzono bez zbędnej zwłoki. Prawidłowo przygotowane wnioski, niewymagające przeprowadzenia skomplikowanego postępowania wyjaśniającego, były rozpatrywane w terminie nie dłuższym niż dwa miesiące od daty ich złożenia.

2. Wydając decyzję o wygaszeniu koncesji, w związku z zakończeniem eksploatacji złoża „Wólka Bodzechowska”, przestrzegano procedur wynikających z art. 29 ust. 2 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, tj. w uzgodnieniu z właściwym organem nadzoru górniczego ustalono zakres i sposób wykonania obowiązków dotyczących ochrony środowiska oraz obowiązków związanych z likwidacją zakładu górniczego (stanowiska w tej sprawie nie zajął wójt gminy Bodzechów).

3. Pan Starosta, jako organ administracji geologicznej, podjął prawidłowe działania w ramach nadzoru i kontroli, mające na celu wyjaśnienie otrzymanego zgłoszenia o nielegalnym wydobywaniu kopaliny w miejscowości Mychów i zobowiązał w dniu

30 kwietnia 2009 r. właściciele działek nr 267/2 i 268 położonych w ww. miejscowości do wstrzymania wydobywania lessu, do zabezpieczenia wyrobiska przed wejściem osób postronnych i do umieszczenia tablic ostrzegawczych. Obowiązek podjęcia powyższych działań wynikał z art. 104a ust. 1 pkt 1 ustawy Prawo geologiczne i górnicze. Z oświadczenia złożonego 27 kwietnia 2009 r. przez właściciela ww. działek wynika, że kopalinę wydobywano w związku z koniecznością zabezpieczenia przed osuwaniem się skarpy. Wydobyta kopalina nie była przedmiotem sprzedaży.

Pan Starosta w okresie objętym kontrolą nie podjął działań w celu wyjaśnienia przyczyn nieprowadzenia wydobywania w kopalniach „Nietulisko Duże 1”, „Nietulisko Duże 2” i „Nietulisko Duże 3” przez okres od 5 do 7 lat.

Zgodnie z art. 102 ust. 1 pkt 2 Prawa geologicznego i górniczego, do zadań starosty, jako organu administracji geologicznej, należy sprawowanie nadzoru i kontroli w zakresie wykonywania przez przedsiębiorcę uprawnień z tytułu koncesji.

4. Pan Starosta nie podjął działań w celu ustalenia, czy zachodzą przesłanki do wydania na podstawie własnych ustaleń decyzji, o jakiej mowa w art. 84 ust. 10 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, w sprawie wysokości należnej opłaty eksploatacyjnej w stosunku do przedsiębiorców, którzy:

- nie dopełnili obowiązku, wynikającego z art. 84 ust. 9 ustawy, przedłożenia organowi koncesyjnemu kopii dowodów wniesienia opłaty eksploatacyjnej (z tytułu eksploatacji złoża „Kurzacze” za cztery kwartały 2007 r. i za II kwartał 2008 r., a złoża „Skarbka” – za IV kwartał 2008 r.);
- nie złożyli kwartalnych informacji dotyczących opłaty eksploatacyjnej za wydobytą kopalinę ze złoża, o których mowa w art. 84 ust. 9 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, prezentujących m.in. wielkość wydobywania ze złoża „Nietulisko Duże 1” – za wszystkie kwartały objęte kontrolą, a ze złóż „Nietulisko Duże 2” i „Nietulisko Duże 3” – za pięć kwartałów;
- opłatę eksploatacyjną wnieśli na rachunki beneficjentów po upływie jednego miesiąca po kwartale, w którym prowadzono wydobywanie, tj. po terminie określonym w art. 84 ust. 9 ww. ustawy (opłatę za I kwartał 2008 r. dla złoża „Skarbka” wniesiono z 14-dniowym opóźnieniem, a opłatę za I kwartał 2009 r. dla złoża „Nietulisko” z 3-dniowym opóźnieniem);
- informacje kwartalne dotyczące opłaty eksploatacyjnej za wydobytą kopalinę ze złoża, przedstawili organowi koncesyjnemu po ww. terminie (z 65 informacjami, 27 złożono z opóźnieniem, w tym 21 z opóźnieniem od 1 do 34 dni, a pozostałe sześć – od 91 do 249 dni);
- z powodu błędnie przyjętej stawki opłaty eksploatacyjnej, błędnie ustalili opłatę eksploatacyjną (opłata za piasek ze złoża „Wólka Bodzechowska” została zaniżona o 74,50 zł, a ze złoża „Skarbka” zawyżona o 59,60 zł).

Pan Starosta nie korzystał, w ramach sprawowanego nadzoru, z uprawnienia określonego w art. 26c ust. 6 ustawy Prawo geologiczne i górnicze i nie żądał od przedsiębiorców wydobywających kopaliny, aktualnych wyciągów z ich rachunków

bankowych, na których zobowiązani są gromadzić środki funduszu likwidacji zakładu górniczego, a także informacji o sposobie wykorzystania tych środków.

5. Zgodnie z art. 101 pkt 3 ustawy Prawo geologiczne i górnicze organem administracji geologicznej jest starosta działający przy pomocy geologa powiatowego. Pan Starosta nie utworzył stanowiska geologa powiatowego w strukturze organizacyjnej Starostwa. Zadania z zakresu udzielania koncesji na wydobywanie kopalin oraz nadzoru nad spełnianiem przez koncesjonariuszy warunków tych koncesji wykonywał naczelnik Wydziału Rolnictwa i Środowiska oraz dwóch pracowników tego Wydziału.

6. Ustalony przez naczelnika Wydziału Rolnictwa i Środowiska Starostwa zakres czynności dla inspektora ds. geologii i prawa górniczego oraz spraw związanych z gospodarką leśną i łowiectwem nie spełniał wymagań określonych w § 13 regulaminu organizacyjnego Starostwa, gdyż zadania realizowane przez tego pracownika określone zostały w sposób ogólny, poprzez odesłanie do wykonywania (...) *zadań należących do właściwości administracji geologicznej, przewidzianych ustawą z dnia 4 lutego 1994 r. Prawo geologiczne i górnicze w sprawach należących do organu I instancji*. Zgodnie z ww. § 13 regulaminu organizacyjnego Starostwa (...) *szczegółowe zakresy czynności, uprawnienia, odpowiedzialności, zastępstwa dla pracowników wydziałów ustalają naczelnicy wydziałów w porozumieniu z sekretarzem powiatu*. Ponadto nie ustalono w formie pisemnej zastępstwa na czas rocznej nieobecności ww. pracownika.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba Kontroli wnioskuje o:

- 1) podejmowanie postępowań w sprawie wydania decyzji w sprawie wysokości należnej opłaty eksploatacyjnej, w razie niedopełnienia przez przedsiębiorcę obowiązku przedłożenia kopii dowodów wniesienia opłaty eksploatacyjnej lub niezłożenia informacji m.in. o wielkości wydobycia kopaliny, o której mowa w art. 84 ust. 9 ustawy Prawo geologiczne i górnicze, albo w razie złożenia informacji nasuwającej zastrzeżenia;
- 2) rozważenie korzystania, w ramach funkcji nadzorczej organu koncesyjnego z uprawnienia, określonego w art. 26c ust. 6 ustawy, do żądania od przedsiębiorców wydobywających kopaliny ze złóż aktualnych wyciągów z rachunku bankowego, na których gromadzą środki funduszu likwidacji zakładu górniczego, a także informacji o sposobie wykorzystania tych środków;
- 3) utworzenie w strukturze organizacyjnej Starostwa stanowiska geologa powiatowego, zgodnie z wymogami art. 101 pkt 3 ustawy Prawo geologiczne i górnicze;
- 4) ustalenie zakresu czynności inspektora ds. geologii i prawa górniczego oraz spraw związanych z gospodarką leśną i łowiectwem, w zakresie zadań wynikających z ustawy Prawo geologiczne i górnicze, zgodnie z postanowieniami regulaminu organizacyjnego Starostwa.

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje przedstawienia przez Pana Starostę w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków, bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Staroście prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.